

ובלבד שלא לבייש

"ואת העם העביר אותו לערים מקצה גבול מצרים ועד קצהו" (מז, כא)

פרש"י: "ואת העם העביר אותו יוסף מעיר לעיר לזכרון שאין להם עוד חלק בארץ והושיב של עיר זו בחברתה. והוצרך הכתוב להודיען שבחו של יוסף שנתכוון להסיר חרפה מעל אחיו שלא יהו קורין אותם גולין (חולין ס). "מקצה גבול מצרים וגו'" – כן עשה לכל הערים אשר במלכות מצרים, מקצה גבולה ועד קצה גבולה".

1134567

חז"ל אמרו על פעולתו זו של יוסף: ראה חסידותו של יוסף. בשביל שלא יהו קורין את אחיו גולים – עשה מהפכה שלימה במצרים להחליף את מקום מושבם של כל תושבי המדינה.

1134567

מחבר ספר **"ויבך יוסף"** מעיר שמעובדא זו אנו למדים על גודל מסירות נפשו של יוסף שלא לבייש את אחיו. בכמה מקומות נוספים אנו עומדים על התנהגותו המופלאה של יוסף בהשתדלות יוצאת דופן לשמירה על כבוד אחיו. במדרש תנחומא מצינו: "ויבא האיש את האנשים ביתה יוסף. מהו ביתה יוסף, והלא כל יום ויום יוצא לדון בביתה?! אלא אותו היום לא יצא. אמר: איני מבייש את אחי בפני המצרים". ועוד מובא בתנחומא: "הוציאו כל איש מעלי – אמר ר' שמואל בן נחמן לסכנה גדולה ירד יוסף שאם הרגוהו אחיו אין בריה בעולם מכירו. ולמה אמר "הוציאו כל איש מעלי"? אלא כן אמר יוסף בלבו: מוטב שאהרג ולא אבייש את אחי בפני המצרים". הרי"ז דבר נורא! **עד מסירות נפש ממש הגיעה חסידותו של יוסף.**

עוד איתא במדרש, שיוסף לא בא אל יעקב **כל שבע עשרה השנים** שיעקב חי במצרים, מפני שידע שכאשר יבוא אל יעקב ישאר עם אביו לבדו, ואז ישאל אותו יעקב איך הגיע למצרים ויצטרך לספר לשון הרע על אחיו ויבייש אותם. החליט איפוא שלא לבוא אל אביו. רק לפני מותו כאשר קרבו ימי ישראל למות, אז – "ויקרא לבנו ליוסף". ואכן חז"ל אומרים שבאותה פעם יחידה שבא יוסף אל יעקב נפל פחד על האחים אולי סיפר אז ליעקב על מכירתו. מזה גם משמע שכל שבע עשרה השנים היו בשלוה ובמנוחה מכיון שיוסף לא נתייחד עם אביו.

זאת ועוד. ידועה ומפורסמת היתה האהבה ששררה בין יעקב ליוסף. חז"ל המחישו בפסוק "כי עזה כמות אהבה" (שה"ש) – זו אהבה שאהב יעקב את יוסף. ובאותה מידה אהב גם יוסף את אביו. במשך כ"ב שנים לא התראו אלהים ולא שמעו זה מזה מאומה. רק עתה לעת זיקנתו של יעקב שוב מתאפשר ליוסף לבוא אל אביו וליהנות ממנו ולשמחו. ההשתוקקות של ה"בר-חכים" להסתופף בצילו של אביו ודאי התעצמה ביותר לאחר עשרים ושתים שנות עליה נוספות של יעקב במדריגות רוחניות. אין גם לתאר ולהעלות על דעתנו את מידת ההתעלות שהיה יוסף יכול להתעלות במשך שבע עשרה שנים של לימוד עם אביו הזקן. ואת כל זה מפקיר יוסף. בשביל מה? שלא יצטרך לדבר לשה"ר על אחיו וכדי שלא לביישם!

ויתרה מזאת. שנינו במסכת "כלה" רבתי (פ"ג): "מפני מה לא נשק יעקב ליוסף, אמאי לא נשק ליה? סבר דלמא איידי דגלה אטעוניה נשי אגב שופריה. איהו יוסף בעי למינשקיה ולא שבקיה".

יוסף הצדיק בודאי הבין יפה בחכמתו הרבה מדוע לא נשקו יעקב אע"פ שאהבו אהבת נפש. וא"כ ידע כי אביו חושדו חשד שוא. ^{אוצר החכמה} בזה נוספה לו סיבה נוספת מדוע ישתוקק לבוא אל אביו: כדי להשיח את דאגתו ולהשתדל להוכיח לאביו את דרגתו הרוחנית. אם היה בא ומספר לאביו על הנסיונות שעמד בהם בודאי היה אביו משנה את דעתו עליו. ובכל זאת, יוסף אינו עושה חשבונו של טובת עצמו. הוא יודע שלפניו ענין של לשה"ר וביוש אחיו. ואסור לו אם כן לבוא אל יעקב.

^{דברי חיים} מכל זה רואים אנו את פרי חינוכו של יעקב אבינו. האם נלמד מכך מה נדרש מעמנו כדי שלא לבייש את הזולת?